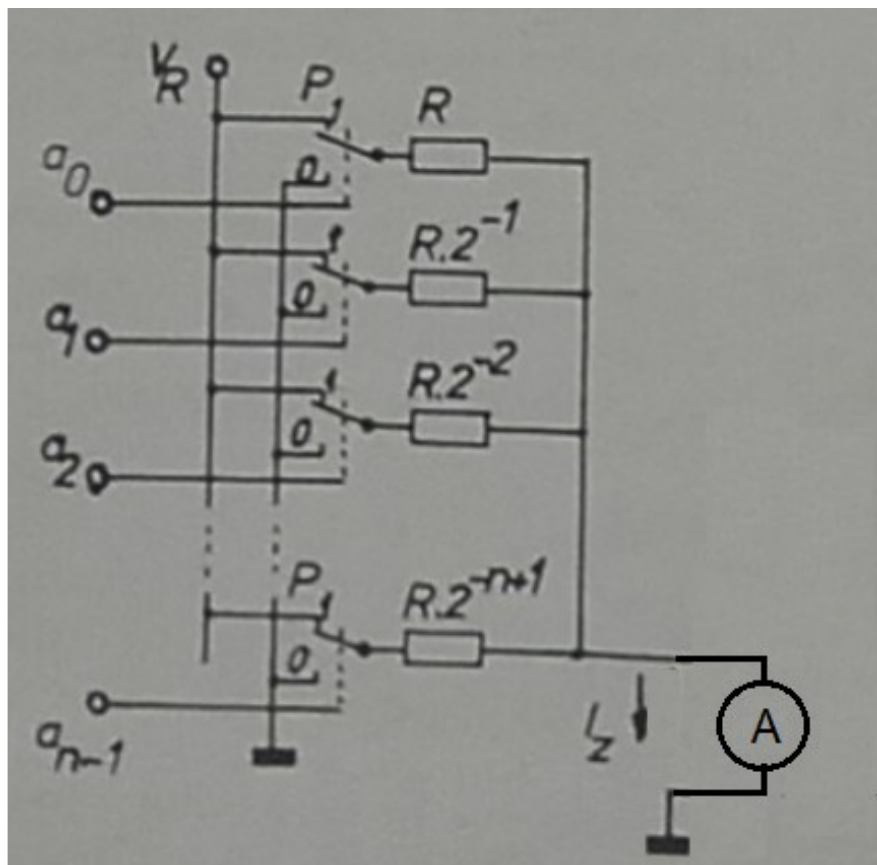

Číslicově-analogové převodníky

- převádí číslicový signál (ve dvojkové soustavě) na analogový signál
- převodník tvořený spínači a sítí váhových rezistorů

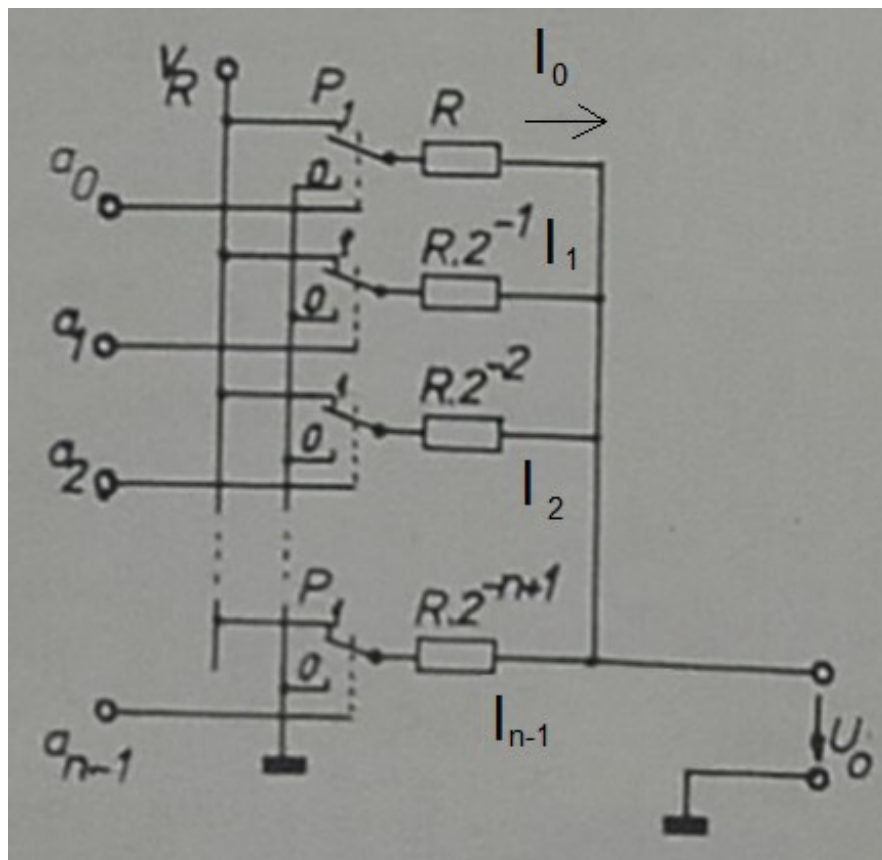
$a_0, a_1, a_2, \dots, a_{n-1}$ číslice dvojkového
čísla Q

$$Q = \sum_{i=0}^{n-1} a_i 2^i$$

$$I_z = \sum_{i=0}^{n-1} \frac{V_R \cdot a_i}{R/2^i} = \frac{V_R}{R} \sum_{i=0}^{n-1} a_i 2^i$$

-vztahy platí přesně pro zkratovaný
výstup

Číslicově-analogové převodníky

pro nezatížený výstup platí vztahy:

$$I_k = \frac{a_k V_R - U_0}{R/2^k}$$

$$I_1 = \sum_{i=0}^{n-1} \frac{a_i V_R - U_0}{R/2^i} = 0$$

$$U_0 = \frac{V_R}{2^n - 1} \sum_{i=0}^{n-1} a_i 2^i$$

Číslicově-analogové převodníky

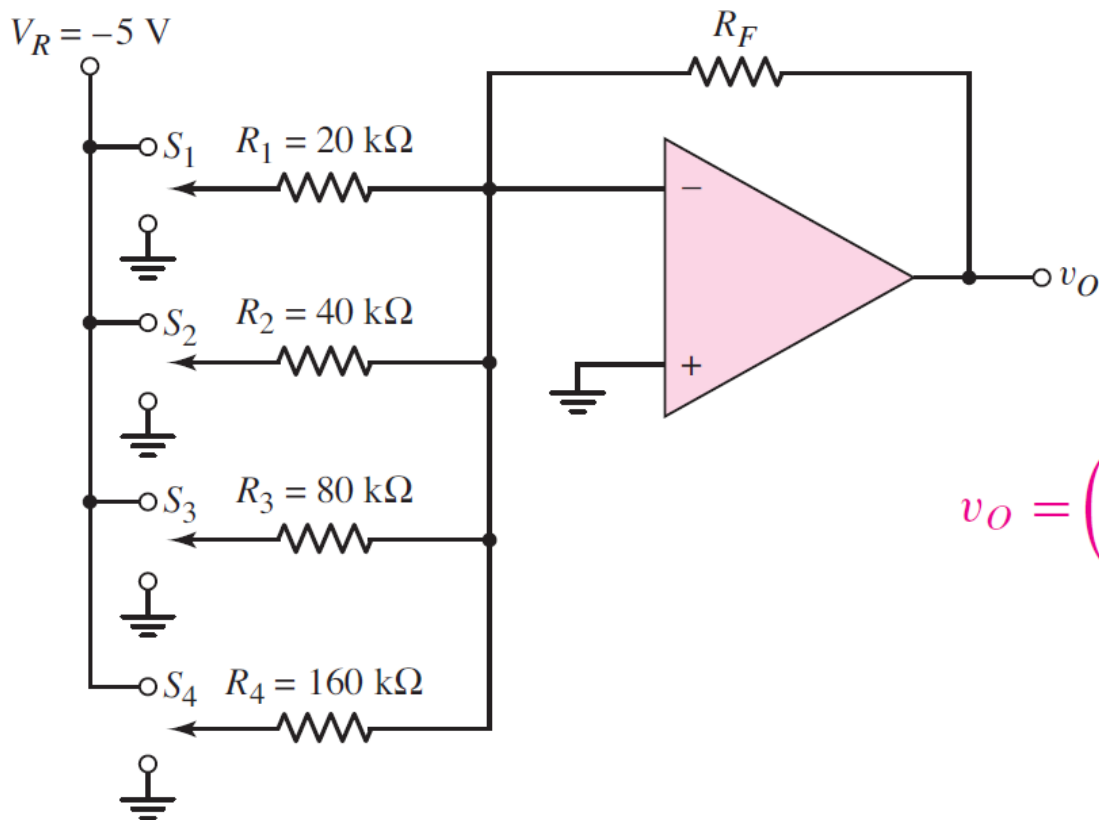
Vztah mezi analogovým signálem v_D číslicovým tvarem signálu:

$$v_D = \frac{b_1}{2^1} + \frac{b_2}{2^2} + \frac{b_3}{2^3} + \cdots + \frac{b_N}{2^N}$$

$b_i=1$ nebo 0 , vyjadřují binární číslo

$$v_D < 1 \quad R_F = 10 \text{ k}\Omega$$

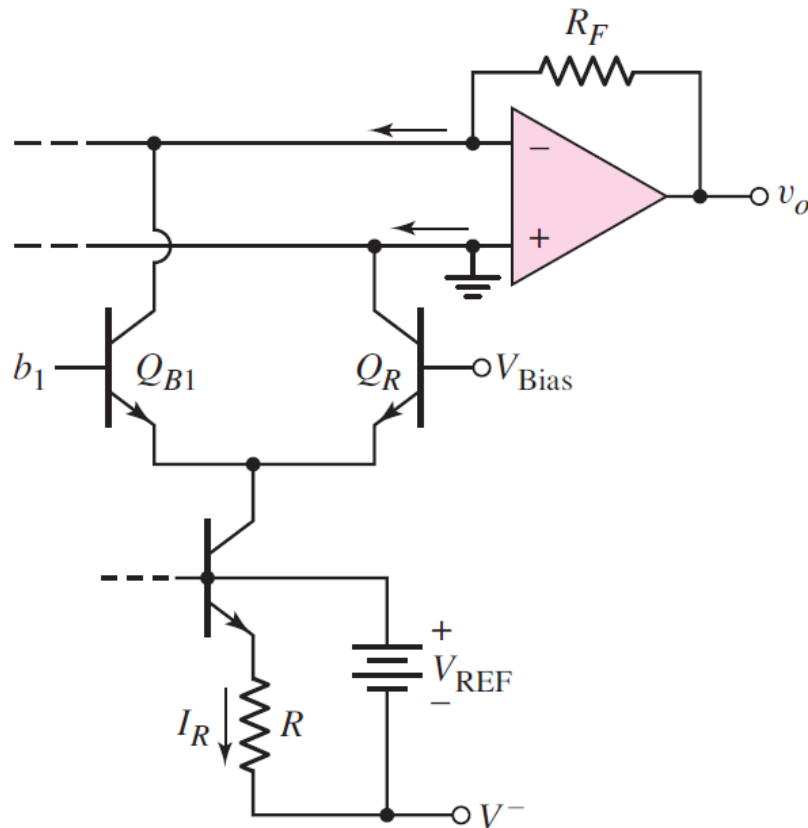
když $b_i=1$ tak je R_i je připojeno k $V_R = -5 \text{ V}$
když $b_i=0$ tak je R_i je připojeno zemnímu
bodu

$$v_O = \left(\frac{b_1}{2} + \frac{b_2}{4} + \frac{b_3}{8} + \frac{b_4}{16} \right) (5) \text{ V}$$

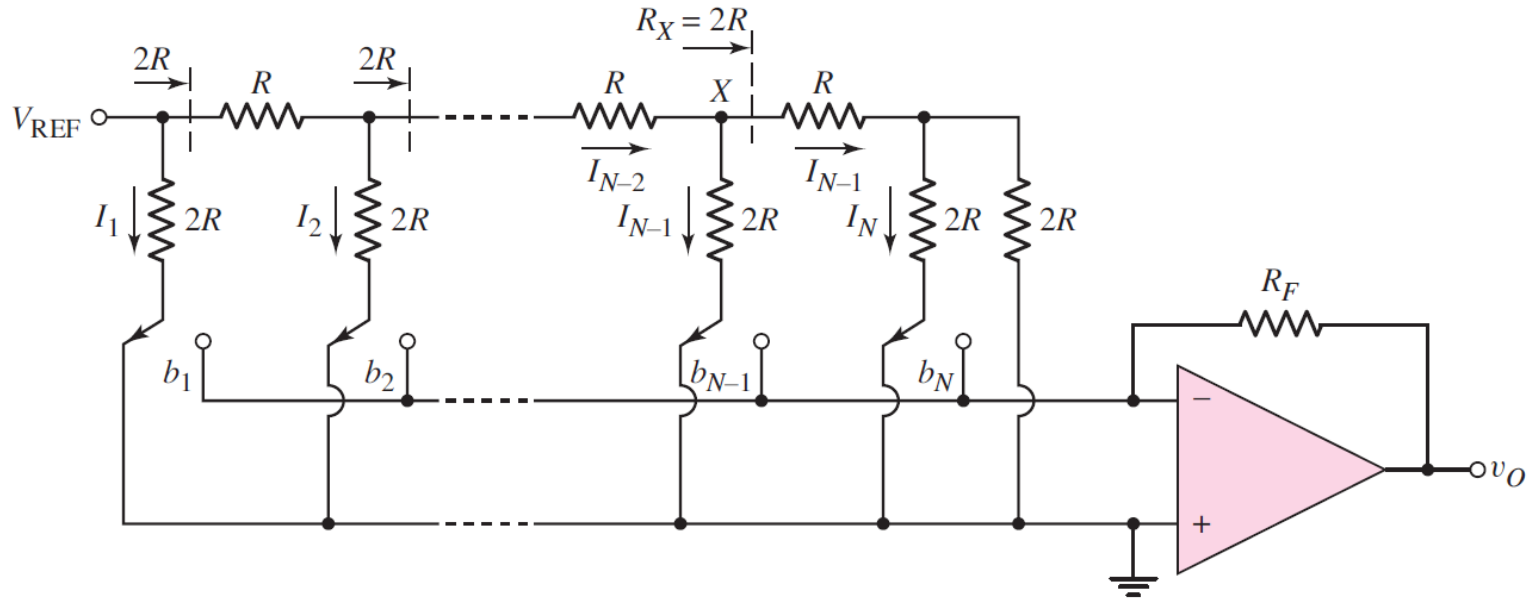
Číslicově-analogové převodníky

- příklad proudového spínače v MSB pozici váhového odporu v D/A převodníku
- pro různé bity je třeba udržet stejné napětí V_{BE} u všech tranzistorů různou plochou PN přechodu, aby na něm byla stejná proudová hustota pro různé váhové rezistory

Číslicově-analogové převodníky

-zapojení převodníku typu R - $2R$ žebříček $\rightarrow$ pak stačí pouze dvě hodnoty rezistorů

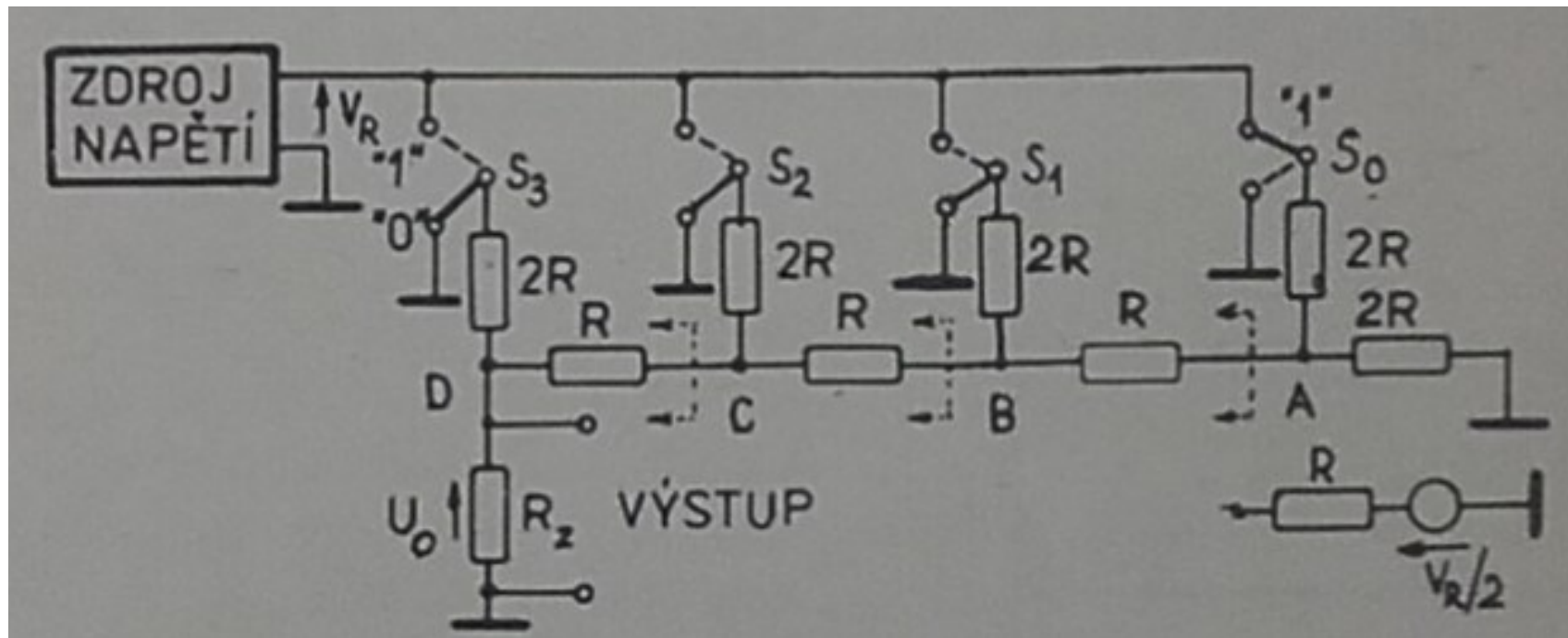
-v uzlu X je směrem doprava vstupní odpor pro oba stavy prepínače N $R_X = 2R$

-obdobná situace platí pro ostatní vyznačené uzly platí:

$$I_{N-1} = \frac{1}{2} I_{N-2} \quad I_1 = 2I_2 = 4I_3 = \dots = 2^{N-2} I_{N-1} = 2^{N-1} I_N$$

pro: $R_F = R$
$$v_O = (-V_{\text{REF}}) \left(\frac{b_1}{2} + \frac{b_2}{4} + \dots + \frac{b_N}{2^N} \right)$$

Číslicově-analogové převodníky

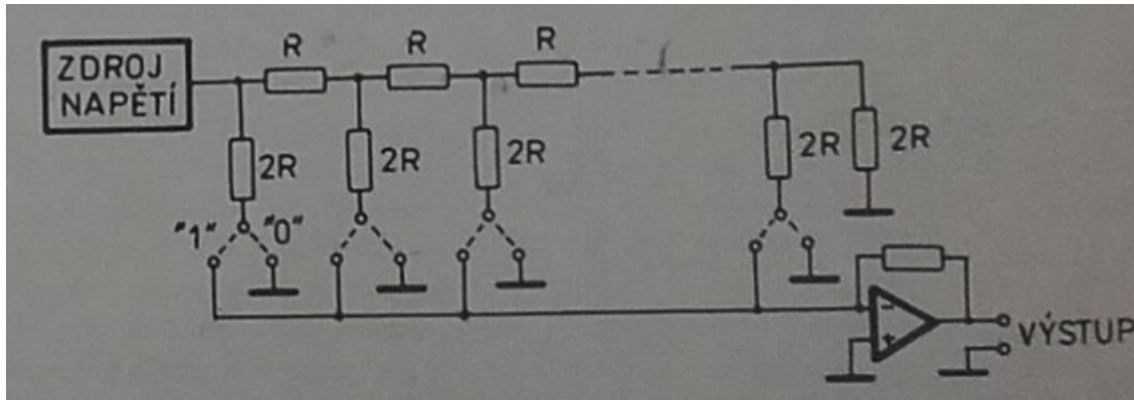

$$U_0 = \frac{V_r R_z}{R_z + R} \sum_{i=0}^n a_i 2^{-(i+n+1)}$$

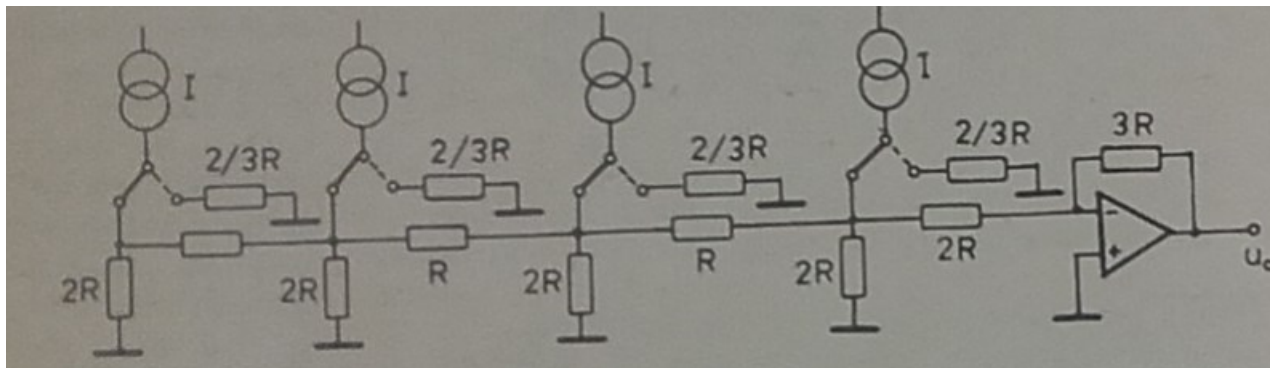
- pro $R_z = 2R$ platí:

$$U_0 = \frac{V_r 2}{3} \sum_{i=0}^n a_i 2^{-(i+n+1)}$$

Číslicově-analogové převodníky

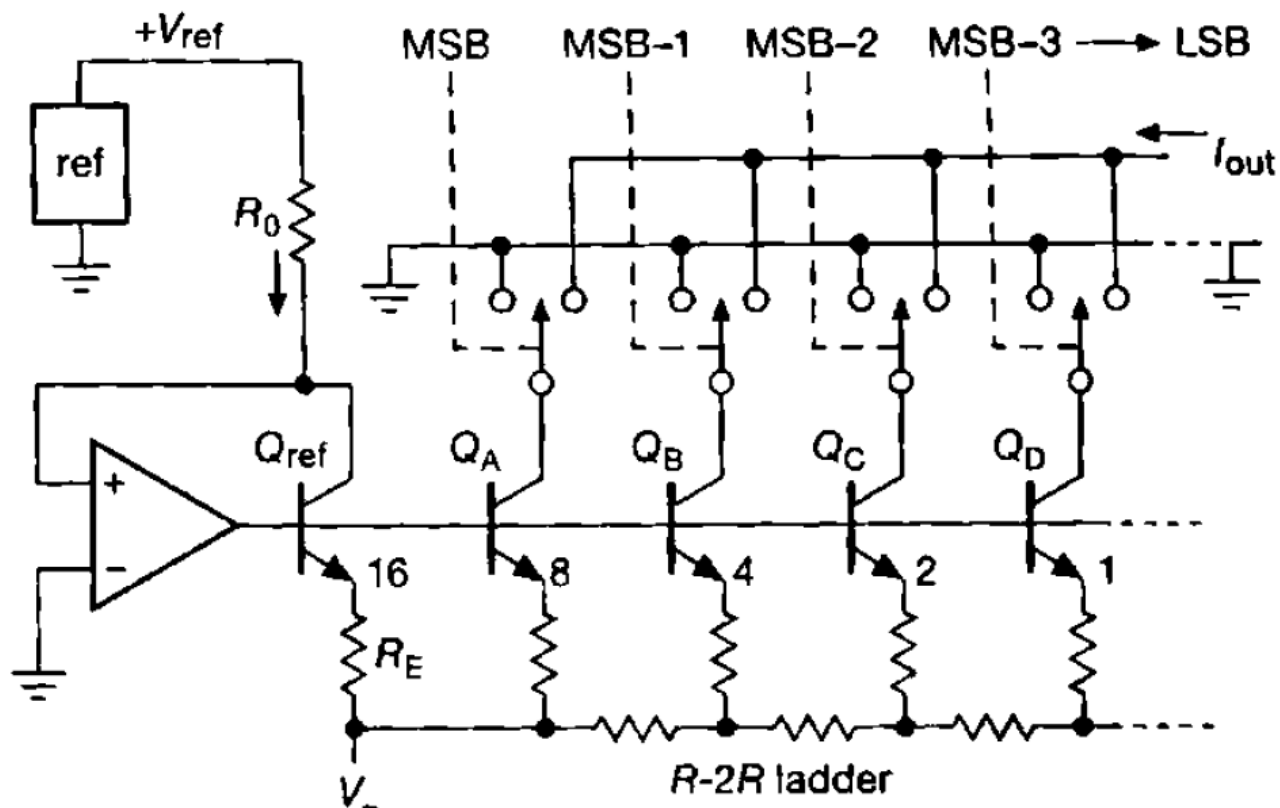

- lepší frekvenční odezva a menší zpoždění při sepnutí jednotlivého spínače
- vstupní/výstupní odpor z uzlu spínače je vždy $3R$

- pro rychlost spínání je lepší použít proudové zdroje a přepínat do stejného odporu

Číslicově-analogové převodníky

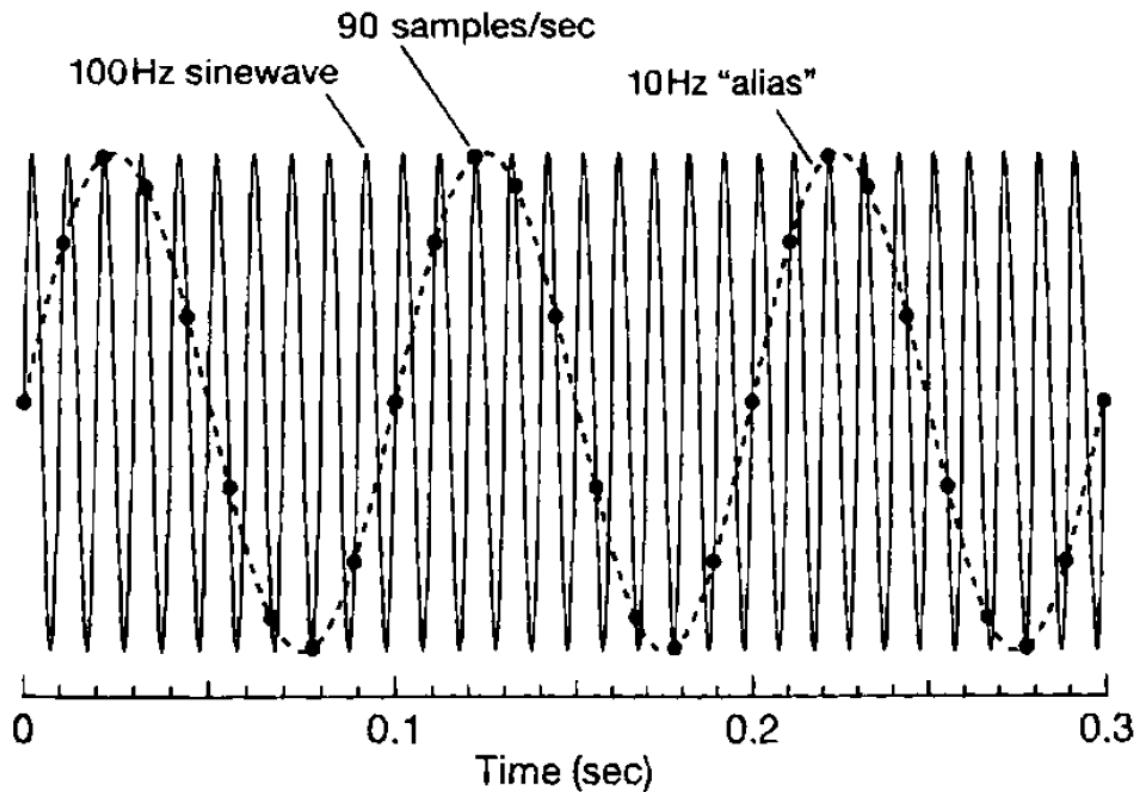
D/A převodník se spínáním proudů a zdrojem referenčního proudu

Analogově-číslicové převodníky

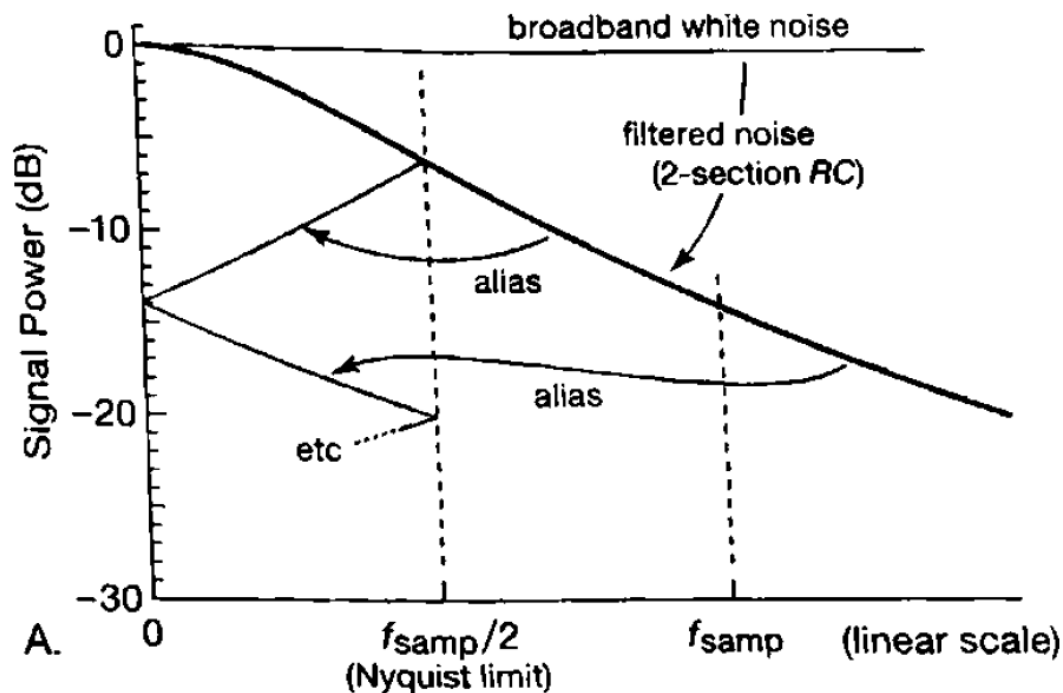
Nyquistův vzorkovací teorém: signál musí být vzorkován minimální frekvencí, která je dvojnásobkem nejvyšší frekvenční složky signálu.

$$f_{\text{sample}} > 2 \cdot f_{\text{max}}$$

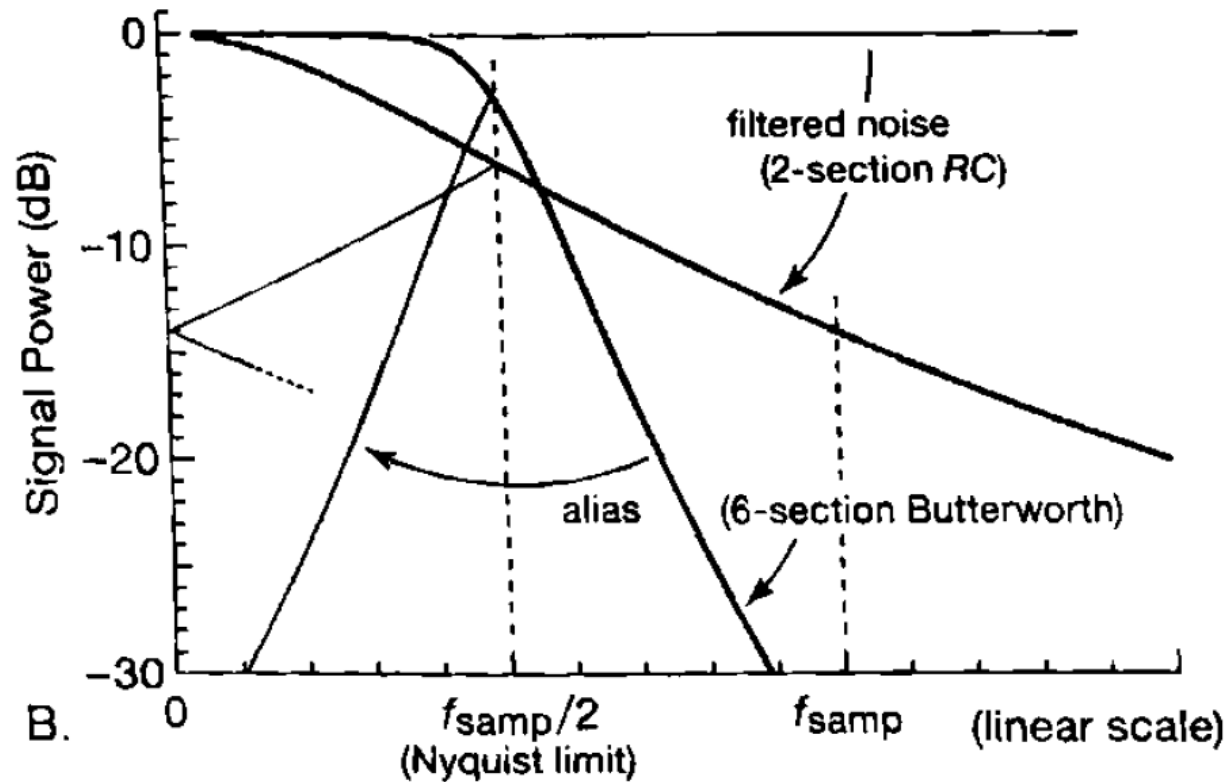

případ vzorkování pod Nyquistovou frekvencí $f_{\text{sample}} = 90 \text{ Sample/s} < f_{\text{signálu}} = 100 \text{ Hz}$
(vznikne “nepravdivý” signál s frekvencí $f_{\text{alias}} = 10 \text{ Hz}$)

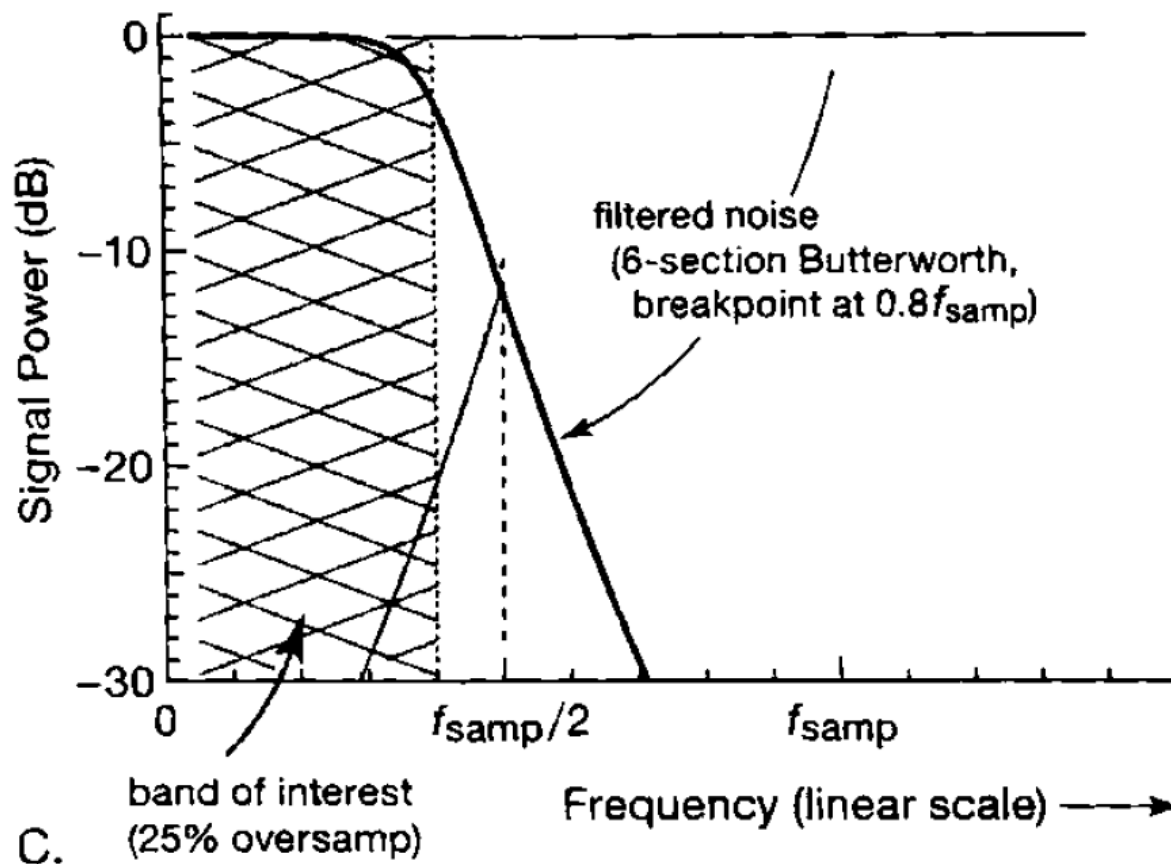
- před převodem analogového signálu na digitální je nutné použít anti-aliasing filtr, kdy při dané vzorkovací frekvenci f_{sample} filtr (dolnofrekvenční propust) smí propustit maximální frekvenci $\frac{f_{sample}}{2}$.
- lepší je v praxi vzorkovat na vyšší frekvenci než je Nyquistova frekvence

Širokopásmový signál filtrovaný RC článkem kdy Nyquistův limit leží v poklesu spektra o 3 dB. Je vidět znatelný alias signál v digitalizovaném signálu, který nejde odfiltrovat po digitalizaci.

Širokopásmový signál filtrovaný strmým filtrem (Butterworth), kdy Nyquistův limit leží v poklesu spektra o 3 dB. Je vidět znatelný alias signál v digitalizovaném signálu, který nejde odfiltrovat po digitalizaci.

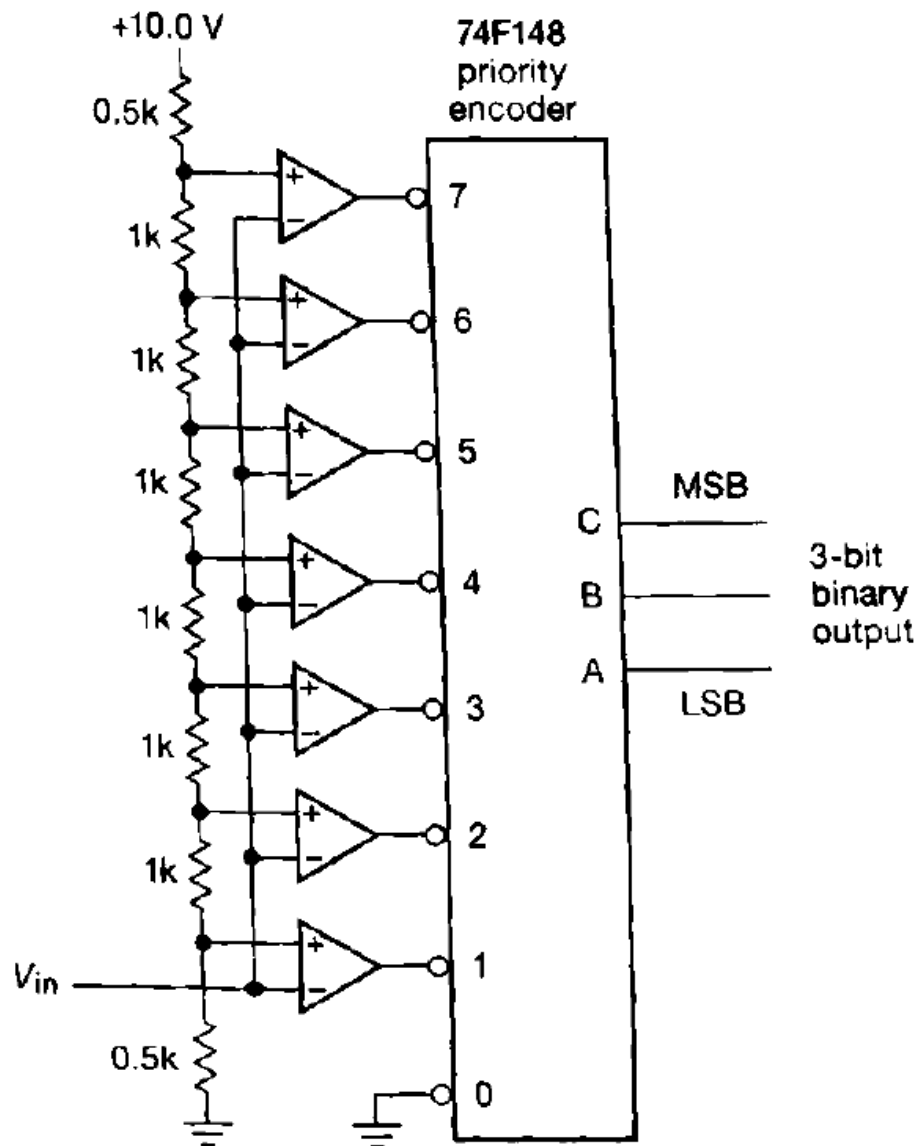

Širokopásmový signál filtrovaný strmým filtrem (Butterworth), kdy Nyquistův limit leží na frekvenci o 25% vyšší než je v pokles spektra o 3 dB díky filtraci. Alias signál je v digitalizovaném signálu značně potlačen.

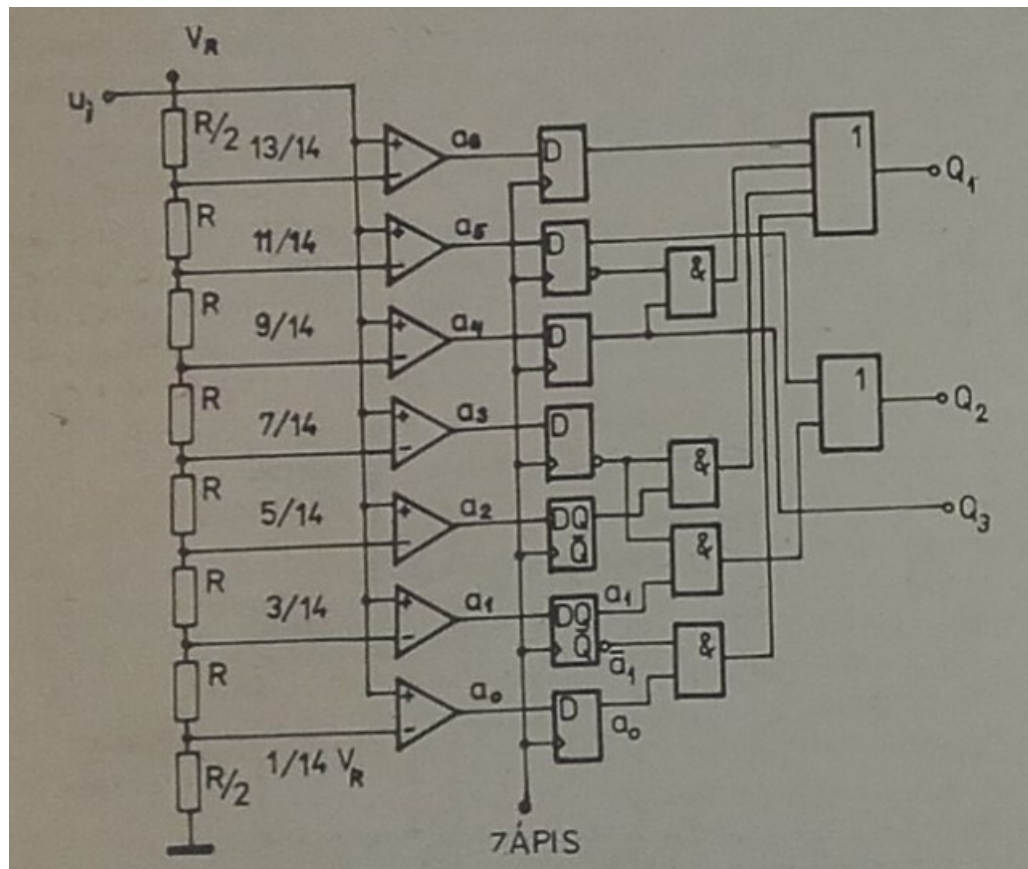
Typy A/D převodníků

paralelní převodník “flash”

- je nejrychlejší a jednoduchý
- Jsou vytvořeny na děliči všechny kvantované úrovně signálu n bitů $\rightarrow 2^n$ úrovní
- je použito $(2^n - 1)$ -komparátorů

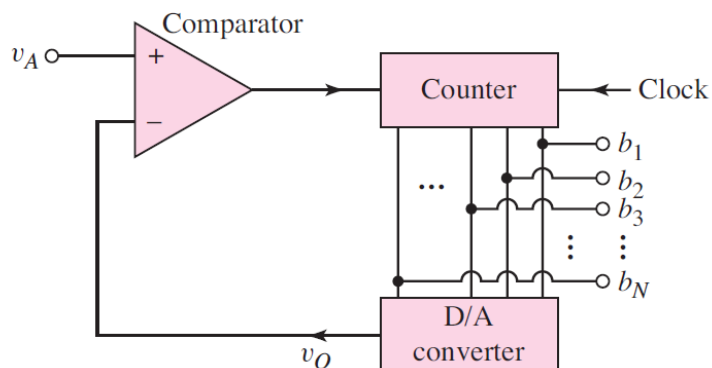

paralelní převodník “flash”

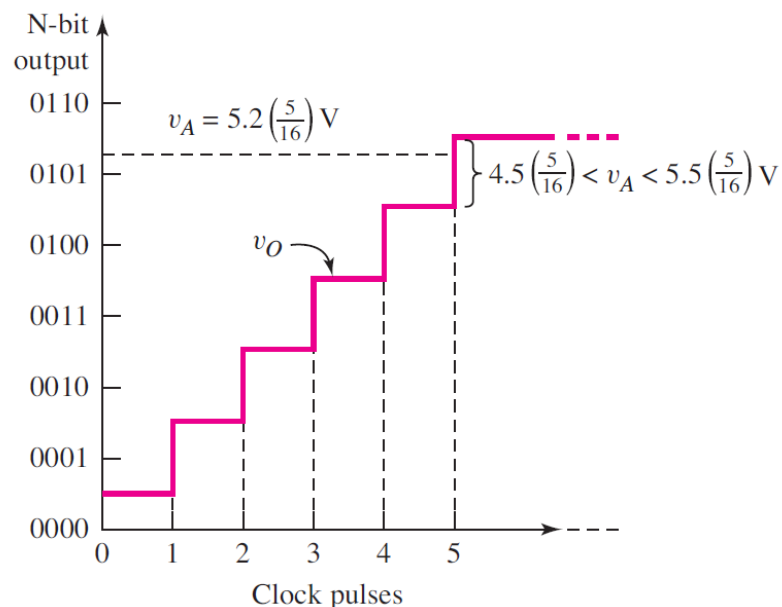
Převodník s postupnou aproximací

-obsahuje čítač, D/A převodník, komparátor

(a)

a) čtyřbitový převodník A/D

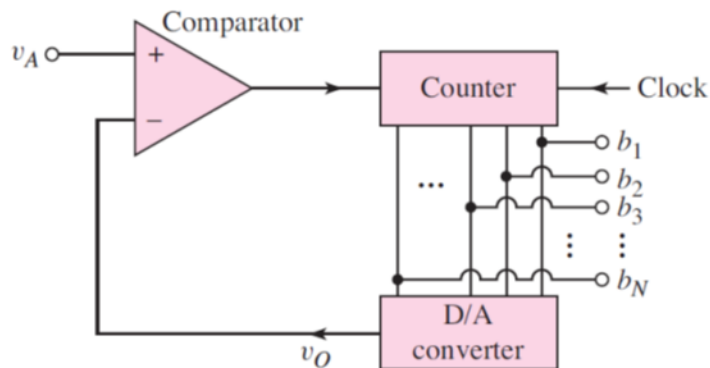

(b)

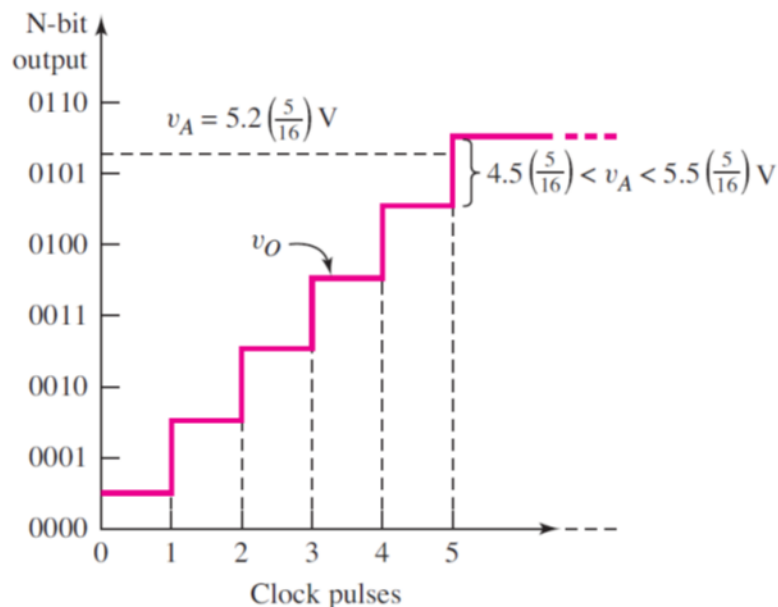
b) časovací diagram převodu

- 1) čítač je vynulován a výstup DA převodníku je nastaven na hodnotu $v_o = \frac{1}{2} \text{ LSB}$
- 2) převáděná úroveň napětí v_A je přivedena na vstup komparátoru a na výstupu komparátoru je úroveň "high" (pokud není $v_A < \frac{1}{2} \text{ LSB}$) a čítač počítá směrem nahoru a jeho výstup je převáděn D/A převodníkem na hodnotu v_o
- 3) po dosažení $v_o > v_A$ se komparátor překlopí do úrovně "LOW" a čítač se zastaví,
- 4) hodnota na výstupu čítače se převede na výstup převodníku

Příklad převodu

(a)

(b)

Předpokládáme rozsah signálu na vstupu $0 \leq v_A \leq 5 \text{ V}$

1 LSB pak koresponduje $\frac{5}{16} \text{ V}$.

-předpokládejme vstupní úroveň signálu $v_A = 5.2 \left(\frac{5}{16} \right) \text{ V}$

- počáteční hodnota D/A převodníku je $\frac{1}{2} \text{ LSB} = \frac{5}{32} \text{ V}$

- Po pátem počítacím pulsu bude na výstupu D/A převodníku:

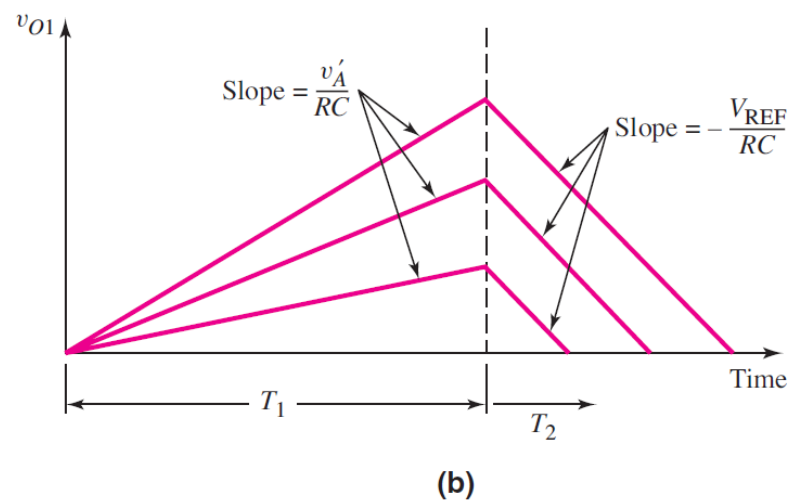
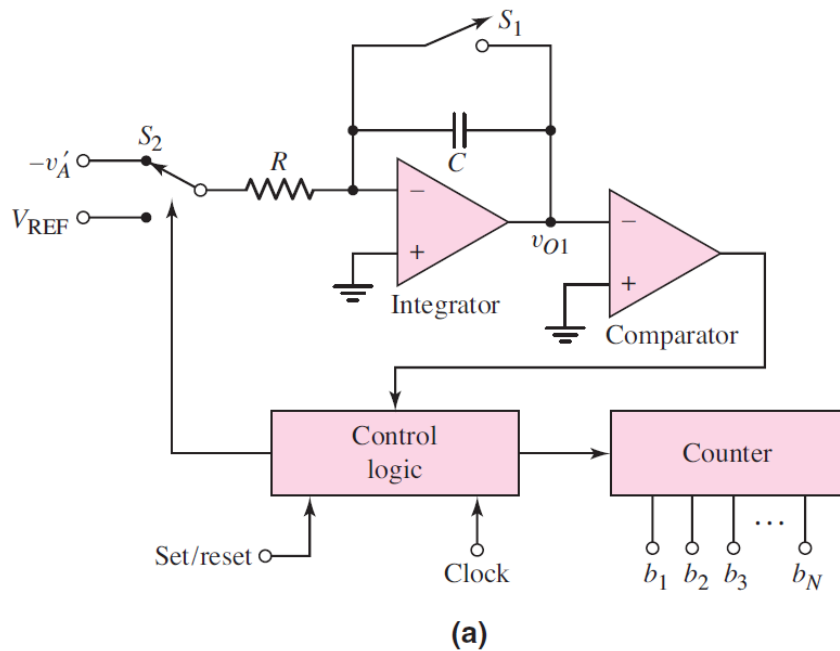
$$v_O = \frac{1}{2} \left(\frac{5}{16} \right) + 5 \left(\frac{5}{16} \right) = 5.5 \left(\frac{5}{16} \right) \text{ V} > v_A \quad \text{a komparátor se překlápí do úrovně "LOW"}$$

chyba převodu je v rozsahu $\frac{1}{2} \text{ LSB}$

Integrační převodník

-může být až 20 bit

S_2 přepne vstup integrátoru na převáděné napětí $-v'_A$ a integruje se konstantní dobu T_1 do přetečení čítače, pak se přepne S_2 na V_{REF} integrator integruje dobu T_2 dokud nebude Výstup integrátoru 0 V, pak se přepne komparátor a čítač přestane čítat. Výstupní číslo Čítače je digitální (dvojková) hodnota převáděného čísla:

$$T_2 = T_1 \left(\frac{v'_A}{V_{REF}} \right) \quad \text{stav čítače po době } T_2 \text{ je: } n = 2^N \left(\frac{v'_A}{V_{REF}} \right)$$

Literatura:

M. Antošová, V. Davídek, Číslicová technika, 2013 Kopp

Richard C. Jaeger, Travis N. Blalock, Microelectronic circuit design,
2011 by The McGraw-Hill Companies, Inc.

P. Horowitz, W. Hill, The art of Electronics, Third edition, Cambridge University Press,
1980, 1989, 2015.

Donald A. Neamen, Microelectronics Circuit Analysis and Design, Published by
McGraw-Hill (2010).